

DESPRE PERSONALITATE. GENERALITATE I SPECIFICITATE

În acest context vom aborda și problema, larg dezbătută în psihologia clasică, a relației dintre generalitate și specificitate. Adepții doctrinei generalității, în speță **Allport**, susțin în mod obișnuit deosebirea (*trait*), care este o variabilă unitară, cu o funcțiune bine definită, a ceea ce înțelegem un om cinstit în meserie și cinstit și acasă, precum și cinstit și în relațiile cu prietenii, tot așa cum inteligența superioară într-un domeniu este o probă care se manifestă și în alte domenii, și invers. Practica a demonstrat, însă, că această doctrină, ca utilitate pentru acțiunea concretă, s-a dovedit cel puțin neadevărată. Ea începe să se aplice, mai cu seamă în activitatea de selecție de personal. Pe baza unor chestionare care-și cer și răspunsuri la un număr oarecare de întrebări etichetate, la modul general, ca fiind introvertit sau extravertit, cinstit sau necinstit.

Doctrina specificistă, formulată printre alții de **Thorndike, May, Paterson, Symonds**, afirmă că individul nu este decât o totalitate de acte specifice sau unice, independente unele de altele. A fi onest față de profesor nu înseamnă a fi onest față de colegi, a fi onest acasă nu înseamnă a fi onest în meserie, a fi onest la matematică nu înseamnă a fi onest în istorie.

În consecință, a vorbi despre onestitate în general, ori despre memorie, ori aptitudine tehnică ori matematică sau inteligență, luate ca funcțiuni unitare, și nu despre o serie de acte și trăsături specifice și unice, altele de la caz la caz și de la situație la situație, înseamnă a vorbi despre o serie de entități mai mult sau mai puțin metafizice, ce există doar în mintea noastră, dar nu și în realitatea concretă. Trebuie să admitem că, deși unilateral și îngust, această teorie s-a dovedit mai benefică pentru activitatea practică decât prima.

În spiritul POPQ și în lumina teoriei elor moderne, mai ales în lumina teoriei sistemelor, problema raportului dintre generalitate și specificitate este problema raportului dintre Sens și semnificațiile particulare, dintre Sistem și praxis, dintre Tipologia adoptată și semnificația majoritară. De fapt, generalitatea este un Sens care include specificitatea, într-o relație complementară și în sens sinergic. Onestitatea ca Sens include onestitatea în viața de familie, onestitatea în relațiile cu prietenii, onestitatea în relațiile cu șeful etc. Specificitatea este aceea care conferă gradul de stabilitate al Sensului. Doi indivizi identificați printr-un chestionar general ca având același Sens, aceeași Tipologie adoptată, pot diferi între ei tocmai prin specificități. De aceea doctrina generalității poate conduce la erori importante. Pe seama ei doi indivizi sunt determinați ca fiind identici (corecți și loiali), iar apoi, în contextul acțiunii concrete, apare surpriza unor diferențe mari.

Nicolae Mărgineanu, preocupat de problema raportului dintre generalitate și specificitate, concluzionează greșit, în opinia noastră, dar de înțelese în condițiile nivelului de dezvoltare al teoriei ei la acea vreme, că în testele psihometrice sunt prezente atât generalitatea cât și specificitatea. Dar dacă ar fi așa, asta ar însemna că doi indivizi care obțin același rezultat la un test sunt identici și în generalitate și în specificitate! Specificitatea însăși, prin însăși funcțiunea ei, pune în evidență tocmai deosebirea! Iar prin această concluzie reputatul psiholog își contrazice propria idee potrivit căreia *diferențele dintre indivizi și diferențele dintr-unul aceluiași individ constituie marea și singura adevărată psihologie*.

În termenii științei moderne diferențele dintr-unul unui individ semnificative de ordinul I, acele mici care pe care nici un test psihometric clasic nu o poate surprinde. Este, de fapt, starea q construită în spiritul logicii sinergetice și al principiilor cuantice.